

Protokoll fra møte i Menneskerettighetsutvalget den 6.2.24

Kl. 12-16, møterom Agder, Kirkens hus

Til stede: Petter Wille, Vibeke Blaker Strand, Marius Storvik, Lisa Winther, Vigdis Vevstad, Hans Morten Haugen, Kjetil Fretheim, Johan Hindahl, Anne May Agerup, Anne Skjelmerud (på Teams)

Katarina Sirris Karantonis (sekretær)

Lunch servert fra kl 12.

MRU 01/24: Godkjenning av innkalling og dagsorden

Innkalling og dagsorden godkjent.

MRU 02/24: Velkomst og presentasjonsrunde

Utvalgets medlemmer og sekretær presenterte seg og sin bakgrunn.

Fem av medlemmene er nye, og fem fortsetter fra forrige periode.

MRU 05/24: Menneskerettslige fokusområder i Den norske kirke (flyttet fram)

ved Katarina Sirris Karantonis, fagrådgiver for menneskerettigheter og migrasjon og sekretær for MRU

Presentasjon med gjennomgang av noen av de viktigste menneskerettslige fokusområdene i kirken, tilhørende internasjonale og nasjonale nettverk, tilhørende tidligere publikasjoner og faste arrangementer.

Følgende områder ble omtalt:

- Asyl og migrasjon
- Trosfrihet
- Kirken som økonomisk aktør og ansvarlig kapitalforvalter
- «Moderne slaveri»/ utnyttelse
- Universell utforming
- Barns rettigheter
- Klima og miljø
- Urfolk og nasjonale minoriteter
- Vold og overgrep
- Menneskerettigheter generelt

Informasjon om CCME- churches commission for migrants in Europe

- Økumenisk (samarbeid mellom kirker) organisasjon som bistår kirker i arbeidet for migranter og flyktninger og for et inkluderende samfunn. Basert på en tanke om at alle mennesker har samme menneskeverd og på et ønske om enhet og fellesskap mellom alle mennesker.

- Arbeider særlig for trygge reiseveier, mot diskriminering av asylsøkere. Middelhavet og den engelske kanal – mange migranter som drukner.
- Jobber opp mot beslutningstakere, særlig i EU. Har kontor i Brussel.
- Oppdatert på asylpolitikk og lovendringer.
- Tilbyr kurs og veiledning.
- Nettverk og en ressurs i kirkens arbeid på migrasjonsfeltet.
- 39 medlemmer fra 19 land.
- Det finnes også et Nordisk CCME nettverk

MRU 03/24: Rammer for MRU sitt arbeid

Avdelingsdirektør i kirkerådet for kirkefag og økumenikk, Jan Christian Kielland, presenterte seg selv og avdelingen og fulgte deler av møtet.

- Hvor hører MRU til i kirkelandskapet? Hva er Mellomkirkelig råd? Hvilke forventninger har Mellomkirkelig råd til MRU? Hvilken betydning har internasjonalt økumenisk samarbeid for MRU? *Einar Tjelle, internasjonal direktør i Kirkerådet/Mellomkirkelig råd for Den norske kirke.*

MRU er viktig for kirken. Stor takk til medlemmene på forhånd for viktig bidrag. Presentasjon av mandatet til Mellomkirkelig råd og til Menneskerettighetsutvalget, samt forventninger til utvalgets arbeid og tilgrensende arbeidsfelt. Økumeniske organisasjoner er viktige og kommer med uttalelser som bidrar til å sette agenda for arbeidet. Kirken har tre søster-kirker: i Sør- Afrika, Brasil og Palestina. Samarbeid og dialog med andre trossamfunn er også viktig.

MRU er en av tre fagnemnder (Komiteen for internasjonale spørsmål (KISP), Teologisk nemnd (TN) og Menneskerettighetsutvalget (MRU). MRU ble et eget utvalg i 2019, og var tidligere en del av KISP. MRU skal jobbe med saker som har et internasjonalt tilsnitt, og sette aktuelle saker på dagsorden. Vi skal følge med på hva som skjer i verden. Utvalget kan komme med uttalelser på eget initiativ. Anbefalingen er å drøfte hver enkelt uttalelse med internasjonal direktør for å finne den mest strategiske fremgangsmåten med hensyn til hvem som skal stå som avsender.

MRU 04/24: Presentasjon av tilgrensende arbeidsområder og samarbeidspartnere

- Komiteen for internasjonale spørsmål (KISP) ved Guro Almås, seniorrådgiver i Kirkerådet og sekretær for KISP.

MRU har mange paralleller med KISP når det gjelder roller og oppgaver. Det er viktig med god dialog og samarbeid mellom utvalgene. Viktige områder for KISP er fred og bærekraftig utvikling og kirkens samfunnsengasjement på det internasjonale området. MRU sitt mandat er mer spesifikt menneskerettslig, mens KISP sitt fagområde er bredere. MRU har både et norsk og et internasjonalt fokus. Det kan være litt tilfeldig hvilke saker som kommer opp hvor.

Pål Kristian Balstad er valgt til leder i KISP. Økumeniske organisasjoner er en kilde til input på saker. Prioriteringer for KISP framover er: rettferdig fred, vern om skaperverket/ bærekraftig utvikling, kamp mot utnyttelse og slaveri, og kunstig intelligens. Som arbeidsform har KISP jobbet mye med uttalelser til Mellomkirkelig råd, som noen ganger har ført til kunnskapsheving og kronikker.

-Teologisk Nemnd (TN) ved Beate Fagerli, seniorrådgiver i Kirkerådet og sekretær for Teolog Nemnd (TN) (utsatt pga. sykdom)

- Rådet for personer med funksjonsnedsettelse, ved Silke Pahlke, seniorrådgiver i Kirkerådet og sekretær for rådet

Dette er den nyeste rådet i Den norske kirke. Rådet jobber med inkluderende kirkeliv og implementering av funksjonshemmedes rettigheter i Den norske kirke. Det står ikke så bra til med funksjonshemmedes rettigheter i samfunnet og i kirken. CRPD ligger i bunn for Kirkemøtesaken som er vedtatt. Funksjonshemmede har de samme rettigheter som alle andre. For å få innfridd rettigheter trenges ofte praktisk tilrettelegging. Dermed er universell tilrettelegging viktig for å gi like muligheter for deltakelse. Hvem som har en stemme, er et viktig spørsmål. Fokus er kompetanse og bevissthet, fysiske barrierer, ikke-fysiske barrierer, og kirken som arbeidsplass. Rådet har et mandat, og er satt sammen bredt med representanter fra ulike organisasjoner. Rådet skal være tett på prosesser rundt handlingsplanen.

Momenter fra diskusjonen:

- Noe av kirkens oppdrag er å gjøre rent i eget hus.
- Aktivitets og redegjørelsesplikten omfatter rapportering på tilrettelegging.
- Kirken er forpliktet juridisk til universell utforming jf. diskrimineringsloven.
- Livsløp i kirken er et viktig perspektiv– du skal komme inn når du er gammel og gravid også.
- Tolkningserklæringene som Norge har avgitt, spesifiserer det norske synet på bestemmelsene, og er ikke reservasjoner til CRPD
- Faget funksjonshemmede i kirken, som er en videreutdanning for prester, er nyttig
- Differently abled – begrep fra kirkenes verdensråd som er godt.
- Hans Morten har bidratt i boken «Religiøst medborgerskap», som anbefales.
- Hvordan ivaretas nevrologiske utfordringer som autisme, ADHD, Tourettes i HP?
- Det finnes kompetanse på autisme, men har ikke blitt systematisert og delt.
- Det har ikke kommet klager på kirken om diskriminering. «Jeg klager ikke inn min egen menighet...» synes å være argumentet.

- Global uke mot moderne slaveri, ved Elin Finnseth Sæverås, prosjektkoordinator, styringsgruppe i regi av Norges Kristne Råd (utsatt pga. sykdom)

MRU 06/24: Samtale om planer for MRU sitt arbeid videre

Petter innledet ved å informere om overordnede anbefalingene fra forrige MRU.

Anbefalinger fra forrige MRU (2020-2023)

- MRU kan bidra i ulike former som møter, seminar, diskusjon med andre til stede.
- MRU må ikke nødvendigvis skrive et stort notat. Vi kan invitere folk inn, bidra til å øke kompetanse internt. Vi bør være edruelige i produksjon av rapporter. De blir ofte ikke tatt i bruk. Kortere versjon av dokumenter kan utarbeides. Kronikk er også en mulighet.
- MRU kan både ha en selvstendig stemme og være et støtteapparat. De fleste mener at den siste rollen er den viktigste og at det bør være MKR eller DNK som står for uttalelser eksternt.
- Rapporten «Sett undertrykte fri» er veldig bra og bør tas i bruk i større grad. Det er mulig denne bør revideres snart.
- Det er en jobb å gjøre for å synliggjøre MRU, særlig i Den norske kirke. Det kan knyttes opp til noen merkedager som en link til verden der ute.
- Det har vært fint å bruke interne ressurser.
- MRU har valgt noen store saker og jobbet med det over tid. Mye positivt med det, men ulempen er at man mister innspill for hva som rører seg når det gjelder andre temaer. Arbeidet bør variere mellom langsiktige og korte fokusområder.
- Det er ønskelig å samarbeide med andre fagmiljøer. Både Legeforeningen, Psykologforeningen, Advokatforeningen og Dommerforeningen har menneskerettighetsutvalg har menneskerettighetsutvalg som det kan være aktuelt å knytte kontakt med.
- Det er viktig å identifisere hvor MRU kan gjøre en forskjell, og hva oppdragsgiverne ønsker fra oss.
- Vi skal ha solid faglig grunnlag for det vi kommer med.
- Det er en viktig oppgave å følge med på det internasjonale.
- MRU kan bruke muligheten til å løfte fram egne menneskerettslige temaer
- Det oppleves som nyttig å samarbeide om seminar med andre utvalg.
- Det er viktig å være påkoblet større prosesser og bidra inn der.

Katarina gjennomgikk notat med forslag til fokusområder som et utgangspunkt for diskusjon. Notatet var sendt ut til medlemmene av MRU i forkant av møtet.

Følgende temaområder var omtalt i notatet:

- Flyktninger, asyl, migrasjon
- Trosfrihet
- Utnyttelse/moderne slaveri
- Rasisme og diskriminering
- Oppfølging av Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport
- Revidering av rapporten «Sett undertrykte fri»

Momenter fra diskusjonen om fokusområder

- Vi bør sette temaer som overskrift, og ikke enkeltrettigheter.
- Hva er en folkekirke?
- KI og ivaretagelse av individrettigheter.
- Ensomhet som tema.

- Digitalisering og utenforskap.
- Mangfold i den norske kirke.
- Tros og livssynsfrihet et viktig tema. Vi bør ikke bare ha fokus på forfulgte kristne, men all religiøs forfølgelse. Religionsfrihet er en universell rettighet for alle, og kirken har et ansvar for alle grupper. Hva når kirken er den som er overgriper, er et annet relevant spørsmål. Forfølgelse som menneskerettighetsbrudd.
- Norforb har mye ressurser som filmer og øvelser. Disse kan løftes fram og brukes internt i møter og for konfirmanter.
- Menneskerettigheter er først og fremst et sett av internasjonale og nasjonale regler som forplikter myndighetene. Etikk og menneskeverd står sentralt. Et språk for å ta vare på etiske og moralske hensyn.
- Sannhets og forsoningskommisjonens rapport.
- Forholdet mellom kollektive og individuelle rettigheter.
- Flyktning, migrasjon og asyl. Kirkens uttalelser på dette området er savnet.
- Trefoldighetskirken er interessert i å samarbeide med oss om asyltematikk.
- Det er en begrepsforvirring mellom migranter og flyktninger som MRU kan bidra til å rydde opp i.
- Barns rettigheter. Barns trosfrihet. Barn i krig. Barns rett til en fremtid.
- Menneskerettigheter i spennet mellom juss og etikk.
- Trusselen fra ultrakonservative og fundamentalistisk religiøse stemmer.
- Vi må passe på at det nasjonale fokuset ikke blir sterkere enn det internasjonale
- Glemte konflikter i verden med fokus på Menneskerettigheter, som i Myanmar og Sudan
- Kirken skal løfte det andre ikke vil se på i samfunnsdebatten.
- Konflikter i verden. Krig i Ukraina, Kristne palestinere. 1 % kristne palestinere igjen - disse migrerer.
- UDI avslår visumsøknader fra Den norske kirkes søknader.
- Det er økt radikalisering, rasisme og hatprat blant ungdommer.
- Revidere rapporten «Sett undertrykte fri»
- Klima og miljø
- Vern av rettsstaten er et viktig tema i internasjonale Menneskerettsfora.
- Meningen med livet er å gjøre ting bedre. MRU bør si noe som ikke alle andre sier. Løfte noe der vi kan sette agendaen.
- Rettsaken om Jehovas vitner kan være interessant å følge. Kan si noe om grenser for religionsfriheten.
- Verden er her. Konsekvenser av det som skjer ute kan vi mene noe om her. Kirkens fristilte rolle gjør at vi kan løfte menneskerettigheter uavhengig av staten.

Oppfølging

Katarina sammenfatter forslagene og lager et utkast til notat om fokusområder, som godkjennes av MRU.

MRU 07/24: Valg av arbeidsutvalg (AU) for MRU

Petter Wille er leder for MRU 2024-2025.

Vibeke Blaker Strand og Marius Storvik ble valgt som medlemmer av arbeidsutvalget 2024-2025

MRU 08/24: Møtedatoer for MRU i 2024

Det planlegges ett møte i april/mai. Møtedager for høsten fastsettes etter dette.

MRU 09/24: Orienteringssaker_(ettersendt)

Kristnes situasjon i Palestina og Israel: seminar for mellomkirkelig råd 4./5. mars. MRU inviteres.

Kirken i et flerkulturelt samfunn: seminar 19. mars. Arrangør er Norges kristne råd.

Asylkonferanse i juni i regi av asylpolitisk nettverk

Temaer: Barn i asyl/utlendingsretten, Asylinstituttet/flyktningkonvensjonen under press,

Nærområdene - nye flyktningeproduserende land, «De uønskede».

Samarbeidsrådet for tro og livssyn skal ha kirkeasyl som tema for årets årskonferanse, som vil finne sted i slutten av mai.

Moster jubileet: Det er 1000 år siden Olav den hellige innførte kristenretten på Moster. Dette feirer vi som starten på rettsstaten Norge. Temaer er frihet, rettsvern og likeverd. Flere arrangementer finner sted framover. Mer info her: [Jubiléets tema \(moster2024.no\)](https://www.moster2024.no)

Rapportering til FNs menneskerettighetsråd: Alle FNs medlemsland blir gjenstand for periodiske høringer om menneskerettighetssituasjonen i landet i FNs menneskerettighetsråd (MR-rådet) ca. hvert femte år (Universal Periodic Review/UPR).

Høringene munner ut i anbefalinger fra andre land om tiltak for å styrke gjennomføringen av menneskerettighetene. Bruken av mellomstatlige anbefalinger legger til rette for en konstruktiv debatt og et stort engasjement, og innspill fra det sivile samfunn bidrar til større åpenhet rundt menneskerettighetsutfordringer i alle land.

Norge skal høres for fjerde gang i november 2024, og skal levere en rapport til MR-rådet i august 2024. Rapporten skal inneholde en redegjørelse for oppfølging av anbefalingene som Norge godtok etter den tredje UPR-høringen i 2019, samt andre utviklingstrekk på menneskerettighetsfeltet. Anbefalingene fra andre land og Norges tilbakemelding på disse er tilgjengelige på [FNs høykommissær for menneskerettigheters nettsider](https://www.fns.no/tema/menneskerettigheter).

Sivilsamfunnet skal utarbeide en egen skyggerapport, og Den norske kirke er en del av dette arbeidet. Luthersk verdensforbund har også tatt kontakt og tilbudt et samarbeid for å lage en felles rapport. Frist for sivilsamfunnets rapport er i april.

Ta gjerne kontakt med Katarina hvis dere ønsker å bidra med innspill til rapporteringen.

Rapportering til FNs barnekomite –Forum for barnekonvensjonen der kirken er medlem skal utarbeide en skyggerapport om statens oppfølging av barns rettigheter. Det har tidligere vært en innspillsrunde og kirken skal gi innspill til et rapportutkast i løpet av våren.

Jødedomsutvalget rapport: Bispemøtet og Mellomkirkelig råd for Den norske kirke opprettet i 2021 et faglig utvalg som skal levere en utredning om kirken i møte med jødedom og jøder. Rapporten leveres nå snart. Rapporten skal følges opp og MRU kan bli involvert.

Informasjon om konferanse fra Hans Morten: [Utdanningsinstitusjoners ansvar for sannhet og forsoning - VID vitenskapelige høyskole](#)

MRU 10/24: Eventuelt

Ingen saker til eventuelt

Middag 16.15-18.15, restaurant Mantra.